

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับหลักประชาธิปไตยในประเทศไทย

จัดทำโดย นายอภิเชษฐ์ ศรีวัฒนประภา

รหัส ๖๔๐๙๕๑

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม

หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙

วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับหลักประชาธิปไตยในประเทศไทย

นายอภิเชษฐ์ ศรีวัฒนประภา^๑

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง ระบบการปกครองที่ถ้อยมือของประชาชนเป็นใหญ่ โดยประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบการปกครองระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) นับตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองมากกว่า ๙๐ ปี ประเทศไทยก็ได้มีการพัฒนาโดยผู้นำที่หลากหลาย ภายใต้รัฐธรรมนูญที่มีการเปลี่ยนแปลงถึง ๒๐ ฉบับ จนมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลากว่า ๙๐ ปี การพัฒนาของประเทศไทยภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความเปลี่ยนแปลงไปในหลายมิติ และทุกภาคส่วน โดยมีการพัฒนาในภาคการเกษตรในตอนต้น ภาคอุตสาหกรรมและการผลิตในตอนกลาง และในภาคเทคโนโลยีในปัจจุบันตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) เองก็เป็น สาธารณูปโภคสำคัญของประเทศ เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และการบริการสาธารณะในหลายรูปแบบที่รัฐให้ความสำคัญและพึงให้บริการแก่ประชาชนทั้งประเทศ ด้วยความตระหนักว่าการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุก ๆ คน อีกทั้งยังช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือมติสาธารณะไปยังผู้บริหารบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทนราษฎรเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างสะดวกรวดเร็วผ่านทางแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย รวมถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเอง ก็ได้ถูกใช้เพื่อแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบการโฆษณาชวนเชื่อ และโจมตีฝ่ายตรงข้ามด้วยข่าวสารที่ถูกบิดเบือนจากความเป็นจริง ซึ่งถ้าคนรับสารขาดการพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนก็จะตกเป็นเครื่องมือได้โดยง่าย และอาจจะขัดกับหลักประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน

^๑ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการกลุ่มบริษัทคิง เพาเวอร์ และรองประธานสโมสรฟุตบอลเอสเตอร์ ซิตี้, ประเทศอังกฤษ

ความหมายของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย เป็นปรัชญาและแนวคิดทางปกครองแบบเสรีนิยมที่ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกที่นครรัฐเอเธนส์ในยุคคลีกโบราณ^๒ แต่เริ่มเป็นที่รู้จักกันในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ โดยเป็น ผลจากแนวคิดเสรีนิยมจากนักปราชญ์ชาวตะวันตก อาทิ จอห์น ล็อก (JOHN LOCKE) มงเตสกีเอร์ (MONTESQUIEU) และฌอง-ฌัก รูสโซ (JEAN-JACQUES ROUSSEAU) เพื่อต่อต้านผู้ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในยุโรป อาทิ การลดทอนอำนาจกษัตริย์และขุนนางในอังกฤษ, การโค่นล้มราชวงศ์บูร์บงในฝรั่งเศส, และการประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาจากเกาะบริเตนใหญ่ (GREAT BRITAIN) เป็นต้น

ประชาธิปไตย ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า *Democratia* อันประกอบไปด้วยคำ ๒ คำ คือ *Demos* กับ *Kratein* คำว่า *Demos* หมายถึง ประชาชน กับ *Kratien* หมายถึง การปกครอง ดังนั้นประชาธิปไตยหรือ Democracy จึงหมายถึงการปกครองโดยประชาชนนั่นเอง

ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีระบอบการปกครองที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความคิด, ความเชื่อ, ประวัติศาสตร์, และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ หากปรากฏว่าระบอบการเมืองการปกครองในปัจจุบันไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศก็ จะมีการเปลี่ยนแปลง, พัฒนา, หรือปฏิรูประบอบการปกครองเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนของประเทศนั้นๆ แม้ระบอบการปกครองจะแตกต่างกันไปมากหลายตามแต่ละบริบทของแต่ละประเทศ แต่ในปัจจุบัน สามารถกล่าวได้ว่าระบอบการปกครองมี ๒ ระบอบหลัก คือ ระบอบประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการ โดยประเทศส่วนใหญ่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน สาเหตุหลักที่ระบอบประชาธิปไตยได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเนื่องจากเป็นระบอบที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนทุกคน ทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันต่อประชาชนที่อยู่ร่วมกันในสังคมและต่อประเทศชาติสูงสุด

ศาสตราจารย์ปรีดี พนมยงค์ ให้ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยเบื้องต้นสำหรับสามัญชนไว้ว่า “ประชาธิปไตย” ประกอบด้วยคำว่า “ประชา” หมายถึง หมู่คนคือปวงชน กับคำว่า “อธิปไตย” หมายถึง ความเป็นใหญ่ คำว่า “ประชาธิปไตย” จึงหมายถึง “ความเป็นใหญ่ของปวงชน”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่^๓ ส่วนคำว่าระบอบ หมายถึงแบบอย่าง ธรรมเนียม ระเบียบการปกครอง ดังนั้น คำว่าระบอบประชาธิปไตย จึงหมายความว่าแบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

^๒ https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_democracy

^๓ <https://dictionary.orst.go.th/>

หลักการของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล^๔ ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี ประชาธิปไตยจึงประกอบไปด้วยหลักการต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. **เสรีภาพ (Liberty)** คืออิสรภาพของบุคคลที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตนโดยไม่อยู่ภายใต้การกดขี่ของรัฐ เว้นแต่อยู่ภายใต้กรอบกติกาที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ในหลักประชาธิปไตยเสรีภาพคือกฤษฎีที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าของสังคม
๒. **ความเสมอภาค (Equality)** คือความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ และเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีศักดิ์ศรีเกียรติยศ และมีคุณค่าในความเป็นคนอย่างเดียวกัน ความเสมอภาคประกอบไปด้วย
 - ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์
 - ความเสมอภาคตามกฎหมาย
 - ความเสมอภาคในด้านโอกาส
 - ความเสมอภาคในทางการเมือง
 - ความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง
 - ความเสมอภาคในการสมัครรับเลือกตั้ง
 - ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ
๓. **อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty)** คือ ปัจจัยที่เชื่อว่าสังคมก่อตั้งขึ้นโดยความยินยอมของประชาชน ในการที่จะให้อำนาจอธิปไตยของสังคมส่วนรวมเข้ามาแทนที่เสรีภาพธรรมชาติ โดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในอธิปไตยนั้นๆ เท่าเทียมกัน ตามหลักการนี้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากผู้ปกครองมาจากการเลือกตั้งโดยยึดหลักการเสียงข้างมาก จึงมีสิทธิอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองประเทศเพราะได้รับสิทธิจากผู้ถูกปกครองโดยตรง
๔. **หลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย (The Rule of Majority)** เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทนราษฎร ซึ่งในความเป็นจริงประชาชนทุกคนย่อมมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดสินใจปัญหาจึงต้องยึดเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของเสียงข้างน้อย หลักประชาธิปไตยจึงต้องประกอบไปด้วยหลักการคุ้มครองเสียงข้างน้อย (minority right) ด้วย

^๔ ประชาธิปไตย โดย รณชัย โสสมภาค: <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%9B%E0%B8%99%E0%B8%99%E0%B8%A1>

ทั้งนี้ การตัดสินใจโดยล่วงละเมิดสิทธิพื้นฐานของเสียงข้างน้อย ถือว่าเป็นการปกครองโดยระบอบเผด็จการเสียงข้างมาก (Dictatorship of the Majority)

ประเภทของระบอบประชาธิปไตย^๕

การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยสามารถจำแนกออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. **ประชาธิปไตยโดยตรง (direct democracy)** หรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่งการปกครองอยู่ในอำนาจของพลเมืองส่วนใหญ่โดยแท้จริง หลักการบริหารและสถาบันการเมืองขึ้นอยู่กับ การแสดงออกของพลเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกและความต้องการของตนเอง พลเมืองทุกคนมีความเสมอภาคมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสภาประชาชน รวมทั้งมีอำนาจในการควบคุมสภาบริหารผ่านสภาประชาชน
๒. **ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม (Indirect Democracy)** หรือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (representative democracy) เป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนมิได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครองด้วยตัวเองโดยตรง แต่ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนให้ทำหน้าที่ตัดสินใจการปกครองแทนตน ซึ่งอริสโตเติล กล่าวว่า เป็นระบอบการปกครองโดยคนส่วนน้อยภายใต้การควบคุมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งสาระสำคัญของการนี้มีใช้การปกครองส่วนน้อย แต่อยู่ที่การควบคุมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะต้องสามารถผลักดันความต้องการของตนผ่านกระบวนการทางการเมือง ประชาชนจะมีอำนาจในการควบคุมผู้นำของตนโดยผ่านการเลือกตั้งและหากผู้ปกครองไม่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน ประชาชนก็มีสิทธิที่จะถอดถอนผู้ปกครองได้

รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑. **หลักประมุขของประเทศ (Head of State)**
 - **การปกครองระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy)** พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของประเทศ เป็นศูนย์รวมของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของปวงชนทั้งหมด โดยจะทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่านอำนาจสามฝ่าย คือฝ่ายนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา, ฝ่ายบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี, และฝ่ายตุลาการผ่านทางศาล ทั้งนี้ พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นกลาง และไม่ยุ่งเกี่ยวกับการบริหารราชการประเทศ ประเทศที่ปกครองโดยระบอบนี้ ได้แก่ สหราชอาณาจักร ประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น
 - **การปกครองโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข (Presidency)** ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ และใน

^๕ รัฐสภา - https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=๕๕๖๙๙&filename=dyouth

บางประเทศจะทำหน้าที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา และประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

๒. หลักการรวมและแยกอำนาจ (Separation of Powers)

- **การปกครองระบบรัฐสภา (Parliamentary System)** ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจะทำหน้าที่ผ่านรัฐสภา ระบอบรัฐสภาสามารถแบ่งออกได้เป็นรูปแบบสภาเดียว (Unicameral System) และรูปแบบสองสภา (Bicameral System) ในประเทศส่วนใหญ่ที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย สมาชิกรัฐสภาจะมาจากการเลือกตั้งทั่วไป แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศที่ใช้รูปแบบสองสภา อาจมีสภาใดสภาหนึ่งที่มาจากการเลือกตั้ง ในขณะที่อีกสภามาจากการแต่งตั้งหรือสรรหา ทั้งนี้ ในระบอบรัฐสภา รัฐบาลจะถูกควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภา ผ่านกระบวนการและอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
- **การปกครองระบบประธานาธิบดี (Congressional System)** มีลักษณะคล้ายคลึงกับระบบรัฐสภา แต่กระบวนการในการจัดตั้งรัฐบาล และแบ่งแยกอำนาจจะแตกต่างกัน ในระบอบนี้ ประธานาธิบดีซึ่งเป็นประมุขของรัฐและฝ่ายบริหารจะมาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อได้รับเลือกตั้งจะมีสิทธิและอำนาจในการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศ โดยผ่านความเห็นชอบของวุฒิสภา ในขณะที่สมาชิกรัฐสภาทั้งสองสภา จะมาจากการเลือกตั้งทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งประธานาธิบดี ดังนั้น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ จึงเป็นอิสระและแยกขาดจากกัน อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการถ่วงดุลอำนาจ ในระบบประธานาธิบดีจะมีกลไกทางรัฐธรรมนูญที่ให้รัฐสภามีอำนาจในการถ่วงดุลฝ่ายบริหาร ผ่านการควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน และการลงมติเพื่อกล่าวโทษ (Impeachment) และปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) ประธานาธิบดี ประเทศที่เป็นต้นแบบของการปกครองลักษณะนี้ คือสหรัฐอเมริกา
- **การปกครองระบบผสม (Mixed System)** ประธานาธิบดีเป็นประมุขและบริหารราชการแผ่นดินร่วมกับนายกรัฐมนตรี ในด้านการบริหาร นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร และรับผิดชอบต่อรัฐสภา ประธานาธิบดีจะเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศและการเมืองทั่วไป ทั้งนี้ ประธานาธิบดีในระบบการปกครองแบบนี้ จะแตกต่างจากประธานาธิบดีในระบบ Congressional System ตรงที่จะมีอำนาจอนุญาตตุลาการระหว่างรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจในการประกาศยุบสภา ประเทศที่มีการปกครองลักษณะนี้ อาทิ ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕^๖ เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงขึ้นครองราชย์ได้ ๗ ปี “คณะราษฎร” ภายใต้การนำของ พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนาได้ทำการยึดการปกครอง โดยอัญเชิญ รัชกาลที่ ๗ ขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม (พ.ศ. ๒๔๗๕) ให้แก่ปวงชนชาวสยาม ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ นับได้ว่าการปฏิวัติคณะราษฎร เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นี้ ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย เพราะเป็นการล้มเลิกระบบการปกครองแบบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ยังรักษากษัตริย์และมีเสถียรภาพมั่นคงในประเทศไทยมาเป็น เวลาช้านาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ กล่าวไว้ว่า “อำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ”^๗ โดย ‘*อำนาจอธิปไตย*’ หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครอง ประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองของรัฐที่มีอิสระ เสรีภาพ และมีความเป็น เอกราช มีอำนาจในการบริหารราชการ ทั้งกิจการภายในและนอกประเทศ โดยมีการแบ่งอำนาจอธิปไตย ออกเป็น ๓ ประการ คือ

๑. อำนาจบริหาร คือ อำนาจในการใช้หรือบังคับการใช้อำนาจตามกฎหมาย
๒. อำนาจนิติบัญญัติ คือ อำนาจเกี่ยวกับการวางระเบียบ กฎหมาย ออกกฎหมาย ตรากฎหมาย
๓. อำนาจตุลาการ คือ อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คดี การตัดสินคดี

การกำหนดให้แยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น ๓ ส่วน และให้มีองค์กร ๓ ฝ่าย เป็นผู้รับผิดชอบ ในแต่ละส่วนนี้ เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยที่ไม่ต้องการให้มีการรวมอำนาจ แต่ต้องการให้มีการ ถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญแล้วทั้งสิ้น ๒๐ ฉบับ อันมีสาเหตุมาจากการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งเมื่อ กลุ่มบุคคลใดสามารถยึดอำนาจรัฐได้สิ่งที่กระทำตามมาก็คือ การประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ และให้ใช้คำสั่งของคณะผู้ยึดอำนาจเป็นเสมือนรัฐธรรมนูญไปชั่วคราวก่อน จากนั้นก็จะมีการประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว จนกว่าจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร ที่มักจะมีเนื้อหาสาระ เป็นไปตามที่คณะผู้ก่อการต้องการ การกระทำที่กล่าวมาข้างต้นได้กลายเป็นแบบแผนปฏิบัติที่ถูกหยิบขึ้นมา

^๖ ชุดเสริมความรู้ด้านประชาธิปไตย กิจกรรมเยาวชนประชาธิปไตย ประจำปี ๒๕๖๓ - สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนัก ประชาสัมพันธ์

^๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ - https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution๒/more_news.php?cid=๘๗

ใช้ทุกครั้งภายหลังรัฐประหาร อันเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างผิดระเบียบวิธี และที่สำคัญก็คือ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ถูกประกาศใช้ก็เป็นรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาสาระเพื่อบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น ไม่ได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง^๔

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับหลักประชาธิปไตยในประเทศไทย

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เทคโนโลยี

น. วิทยาการที่นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ
อุตสาหกรรม เป็นต้น. (อ. technology).

สารสนเทศ

(๑) [สาระสนเทศ, สานสนเทศ] น. ข่าวสาร (ส. สาร + สนเทศ; ป. สาร + สนเทศ).

(๒) น. การแสดงหรือชี้แจงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ. (ส. สาร + สนเทศ; ป. สาร + สนเทศ).

การสื่อสาร

น. วิธีการนำถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ เป็นต้น จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่ง ไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่ง.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๕

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) หมายถึง กระบวนการและระบบงานที่นำไปใช้จัดการกับข้อมูล เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม มาทำงานร่วมกัน โดยคอมพิวเตอร์จะทำการเก็บข้อมูลและประมวลผลให้เป็นสารสนเทศแล้วนำไปเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเรียกข้อมูลมาใช้ได้ในภายหลัง ซึ่งการใช้งานจะทำได้โดยใช้ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมในการเชื่อมต่อเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลหรือสารสนเทศที่มี

^๔ ดร.ฉัตรมงคล อังคสกุลเกียรติ - การปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาของไทย

มาทำการบันทึก คำนวณ จัดเก็บข้อมูลและทำรายงาน เพื่อส่งสารสนเทศไปให้ผู้ใช้ที่อยู่ต่างสถานที่ ทั่วโลกกันได้ในเวลาอย่างสะดวกรวดเร็ว^๙

เทคโนโลยี ICT ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมดิจิทัลมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยี ICT เป็นสาธารณูปโภคสำคัญเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และการบริการสาธารณะในหลายรูปแบบที่รัฐพึงให้บริการต่อประชาชนทั้งประเทศ ในหลายๆประเทศเองได้กำหนดให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นบริการที่รัฐจะต้องดำเนินการให้มีบริการต่อประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอและทั่วถึง ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐเกาหลี (ประเทศเกาหลีใต้) มีระบบการสื่อสารอินเทอร์เน็ต รวมถึงระบบโทรคมนาคม 5G ที่รวดเร็วติดอันดับโลกอย่างทั่วถึงและครอบคลุมในหลายๆภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งทั้งสองตัวอย่างที่กล่าวมานับว่าเป็นระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อการที่ประชากรในประเทศจะได้นำไปปรับใช้และต่อยอดการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด^{๑๐} ส่งผลให้ตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา สาธารณรัฐเกาหลีสามารถพลิกโฉมจากหนึ่งในประเทศยากจนที่สุดในโลกมาเป็นประเทศที่มีพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในลำดับต้นๆของโลก

ปัจจุบันประเทศไทยเองก็กำลังมุ่งเน้นในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เพื่อกระจายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ทั่วถึงชนทุกเหล่าในทุกพื้นที่ของประเทศไทยเพื่อลดช่องว่างทางการเรียนรู้ต่างๆ จึงกำหนดนโยบายและแนวทางที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ ICT ของประเทศไว้ใน **“แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ”** และมีกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติของประเทศ^{๑๑} มีกลยุทธ์พัฒนาการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพนำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

ไม่เพียงแต่นโยบายและการผลักดันจากภาครัฐด้านเดียวเท่านั้น แต่องค์กรเอกชนหลายๆแห่งของไทยเองก็เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญนี้เช่นกัน ทุกวันนี้จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางด้าน ICT มีความก้าวหน้าและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทุกหนทุกแห่งอย่างไร้พรมแดน, ระยะทาง, และเวลา โดยไม่ถูกจำกัด และมีรูปแบบการให้บริการที่รองรับปัจเจกบุคคลมากยิ่งขึ้น จนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันอย่างไม่รู้ตัว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศ จากสังคมอุตสาหกรรมในอดีตมาเป็นสังคมสารสนเทศในปัจจุบัน โทรศัพท์มือถือ, คอมพิวเตอร์ และระบบสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมรบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงเครือข่ายในการดำเนินธุรกิจอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดสภาพการทำงานแบบทุกสถานที่ ทุกเวลา ตลอด ๒๔ ชั่วโมง แม้แต่ในสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดร้ายแรง เช่น โควิด-๑๙ ในปัจจุบัน ผู้คนยังสามารถทำงานจากที่บ้าน

^๙ เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ - Digital Literacy องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Technology and Communications: ITC) (<https://iok2u.com/index.php/article/information-technology/๑๒๔-information-technology-and-communications-itc>)

^{๑๐} The UN specialized agencies for ICTs - <https://www.itu.int/hub/๒๐๒๐/๐๕/how-the-republic-of-korea-became-a-world-ict-leader/>

^{๑๑} แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ ๒) ของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๖

(Work from Home) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต่างจากการเข้ามาทำงานที่สถานประกอบการที่ตนเองสังกัดอยู่ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยให้ระบบเศรษฐกิจมีความเติบโตในแง่ของการกระจายสินค้าและบริการไปยังต่างประเทศอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว จากเดิมที่กระจุกตัวอยู่แต่ในประเทศเพียงเท่านั้น และ ICT เองยังมีบทบาทที่สำคัญในทุกวงการ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นอย่างมาก

เทคโนโลยี ICT กับสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) กับหลักประชาธิปไตยของประเทศไทย

ปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยี ICT มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเติบโตของแพลตฟอร์มในการเข้าถึงข่าวสารและข้อมูลต่างๆบนโลกนี้ได้อย่างรวดเร็วและตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งมีความต้องการการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ ที่แตกต่างกันไป เช่น ระบบ Intranet ที่ใช้ในการทำงานรับส่งข่าวสารกันเป็นภายในองค์กร, ระบบ Internet เพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูลต่างๆจากทั่วทุกมุมโลก, หรือสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตบนแพลตฟอร์มของแต่ละบริษัท ด้วยลูกเล่นและวิธีการที่แตกต่างกันไป ซึ่งสื่อโซเชียลมีเดียนี้เองก็ได้มีการพัฒนาวิธีการใช้งานมาโดยตลอดเพื่อให้สามารถเข้าถึงจำนวนประชากรได้ครอบคลุมทั้งโลก และยังเป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีหลักที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางความคิดของประชาชนทางด้านการเมืองการปกครองอีกด้วย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การรับฟังความคิดเห็นหรือมติสาธารณะจากประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อรัฐบาล ในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะความคิดเห็นเหล่านั้นจะเป็นความคิดเห็นจากกลุ่มเสียงข้างมากหรือจากกลุ่มเสียงข้างน้อยก็ตาม ตามหลักการแห่งความมีเสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนทุกคนในสังคม โดยถือว่าสิ่งที่ประชาชนพยายามพูด พยายามแสดงออกนั้นก็เพราะต้องการสื่อสารถึงผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามาบริหารประเทศ สะท้อนให้เห็นความต้องการที่แท้จริง และต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารประเทศเช่นกัน

ในทางการเมืองเอง เป็นที่พิสูจน์แล้วว่าโซเชียลมีเดียมีอิทธิพลอย่างมากกับการบริหารประเทศและการเลือกตั้ง พรรคการเมืองและบุคลากรทางการเมืองเลือกที่จะใช้โซเชียลมีเดียในการแสดงออกทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มต่างๆเพื่อให้เข้าถึงคนทุกกลุ่มอย่างกว้างขวาง ประชาชนเองก็ใช้โซเชียลมีเดียในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกลับไปยังพรรคการเมืองหรือผู้บริหารประเทศเช่นกัน หากมองในมุมของประชาธิปไตย แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย รวมถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ เป็นสถานที่ที่ครอบคลุมประกอบตามหลักการของประชาธิปไตย ที่ทุกคนสามารถเข้าถึง แสดงออก และกระทำการตอบโต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

แม้ว่า ICT และสื่อโซเชียลมีเดียจะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุกๆ มิติ แต่ก็ต้องยอมรับว่าผู้ใช้งานเทคโนโลยีนั้นเองก็มีความหลากหลาย ซึ่งก็มีผู้ใช้งานบางส่วนที่นำเทคโนโลยี และสื่อโซเชียลมีเดียไปใช้งานในการแสดงออกทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นที่ขัดกับหลักประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การโพสต์ข้อความประทุษวาจา (Hate Speech) ว่ากล่าวบุคคลโดยไม่เอ่ยชื่อว่าเป็นใคร แต่บรรยายสรรพคุณของบุคคลนั้นๆให้ผู้ที่อ่านข้อความ Hate Speech นั้นเชื่อมโยง

ไปได้ว่าบุคคลที่กล่าวถึงโดยไม่ได้ระบุชื่อว่าเป็นใคร หรือการใช้ยุทธวิธีการปล่อยข่าวปลอม (Fake News) ในการโจมตีฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง เป็นต้น

สิ่งที่น่ากังวลต่อการเลือกใช้โซเชียลมีเดียไปในทางที่ผิดคือการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารนั้น เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ไม่มีการคัดกรองข้อมูลข่าวสารจากระบบ ระบบการแชร์ข้อมูลข่าวสารออกไปนั้น สามารถทำได้โดยวิธีการที่ง่ายเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงการขาดวิจารณญาณในการรับรู้และไตร่ตรองสื่อของผู้ใช้งานว่าเป็นความจริงหรือเป็นเท็จ และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเองก็ยิ่งเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการสามารถโฆษณาข้อมูลของตนเองโดยควบคุมการเข้าถึงให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้อีกด้วย ดังนั้นแล้ว อาจกล่าวได้ว่าแพลตฟอร์มสื่อโซเชียลมีเดียเป็นสถานที่ที่ครบองค์ประกอบตามหลักการของประชาธิปไตย ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นอาจจะไม่เป็นความจริง เพราะในความเป็นจริงแล้ว แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ไม่ได้เป็นเพียงแค่พื้นที่ว่างๆ เพื่อให้ผู้คนมาแสดงความคิดเห็นและโต้เถียงกันได้ เพราะในตัวของโซเชียลมีเดียเองก็มีคุณลักษณะหลายๆอย่างที่ขัดกับหลักประชาธิปไตย

สรุป

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ICT และสื่อโซเชียลมีเดียมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการแสดงออกทางการเมืองในสังคมไทย เทคโนโลยี ICT และสื่อโซเชียลมีเดียมีประโยชน์อย่างยิ่งในแง่ของความรวดเร็วในการสื่อสาร และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำไปต่อยอดและปรับปรุง อย่างไรก็ตาม หากนำไปใช้ในทางที่ผิดก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศได้เช่นกัน

ประเทศไทยนับว่ายังเป็นประเทศที่เปราะบางในเรื่องการรับรู้สื่อ และมีความอ่อนไหวต่อกระแสทางการเมืองเป็นอย่างมาก ในมุมของความก้าวหน้าและการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประเทศไทยนับว่าทำได้ค่อนข้างดี ประชาชนส่วนใหญ่ทั่วทุกภูมิภาคสามารถเข้าถึงข่าวสารและข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เป็นผลจากการเร่งผลักดันนโยบายในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ แต่ทางด้านพื้นฐานของการใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารของประชาชน นับว่ายังอ่อนด้อยและน่าเป็นกังวล เป็นช่องโหว่ให้ผู้คนสามารถใช้โซเชียลมีเดียในการชักจูงทางความคิด ผ่านทางการโฆษณาชวนเชื่อด้วยข้อความ Hate speech และการปล่อย Fake news ที่ไม่เป็นความจริงได้

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่รัฐควรใส่ใจและเร่งผลักดันให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด การเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าภายใต้การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย ที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ด้วยความมีสิทธิเสรีภาพ และเสมอภาคเท่าเทียมกัน ภายใต้กฎหมายและการเคารพซึ่งสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วยกันทั้งสิ้น แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเพียงความก้าวหน้าทาง “วัตถุ” เพียงด้านเดียว และต้องให้ความใส่ใจในความก้าวหน้าทาง “จิตใจ” และ “ความรู้เท่าทัน” ด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนในการแสดงออกทางความคิดด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน ด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลาง ภายใต้กรอบกติกาของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

Wikipedia

History of democracy

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_democracy

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๕

<https://dictionary.orst.go.th/>

รณชัย โตสมภาค

ประชาธิปไตย

<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%9C%E0%B8%B4%E0%B8%9B%E0%B8%9C%E0%B8%9E0%B8%A2>

การปกครองระบอบประชาธิปไตย

รัฐสภา

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=๕๕๖๙๙&filename=dyouth

ชุดเสริมความรู้ด้านประชาธิปไตย กิจกรรมเยาวชนประชาธิปไตย ประจำปี ๒๕๖๓

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักประชาสัมพันธ์

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=๗๑๘๘๘&filename=dyouth

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution๒/more_news.php?cid=๘๗

ดร.ฉัฐมงคล อังคสกุลเกียรติ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาของไทย

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ

Digital Literacy_องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Technology and Communications: ITC)

<https://iok2u.com/index.php/article/information-technology/๑๒๔-information-technology-and-communications-itc>

The UN specialized agencies for ICTs

How the Republic of Korea became the world leader?

<https://www.itu.int/hub/๒๐๒๐/๐๕/how-the-republic-of-korea-became-a-world-ict-leader/>

สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)

แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ ๒) ของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๖

[https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/๒๐๒๑/๐๓/%E0%B๙%๘๑%E๐%B๘%๙C%E๐%B๘%๙๙%E๐%B๙%๘๑%E๐%B๘%A๑%E๐%B๙%๘๘%E๐%B๘%๙A%E๐%B๘%๙๗%E๐%B๙%๘๐%E๐%B๘%๙๗%E๐%B๘%๘๔%E๐%B๙%๘๒%E๐%B๘%๙๙%E๐%B๙%๘๒%E๐%B๘%A๕%E๐%B๘%A๒%E๐%B๘%B๕%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%B๒%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%B๗%E๐%B๙%๘๘%E๐%B๘%AD%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%B๒%E๐%B๘%A๓-%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%B๐%E๐%B๘%A๒%E๐%B๘%B๐%E๐%B๘%๙B%E๐%B๘%B๕.pdf](https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/๒๐๒๑/๐๓/%E0%B๙%๘๑%E๐%B๘%๙C%E๐%B๘%๙๙%E๐%B๙%๘๑%E๐%B๘%A๑%E๐%B๙%๘๘%E๐%B๘%๙A%E๐%B๘%๙๗%E๐%B๙%๘๐%E๐%B๘%๙๗%E๐%B๘%๘๔%E๐%B๙%๘๒%E๐%B๘%๙๙%E๐%B๙%๘๒%E๐%B๘%A๕%E๐%B๘%A๒%E๐%B๘%B๕%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%B๒%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%๙๙%E๐%B๙%๘๐%E๐%B๘%๙๗%E๐%B๘%A๘%E๐%B๙%๘๑%E๐%B๘%A๕%E๐%B๘%B๐%E๐%B๘%๘๑%E๐%B๘%B๒%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%B๗%E๐%B๙%๘๘%E๐%B๘%AD%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%B๒%E๐%B๘%A๓-%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%B๐%E๐%B๘%A๒%E๐%B๘%B๐%E๐%B๘%๙B%E๐%B๘%B๕.pdf)